

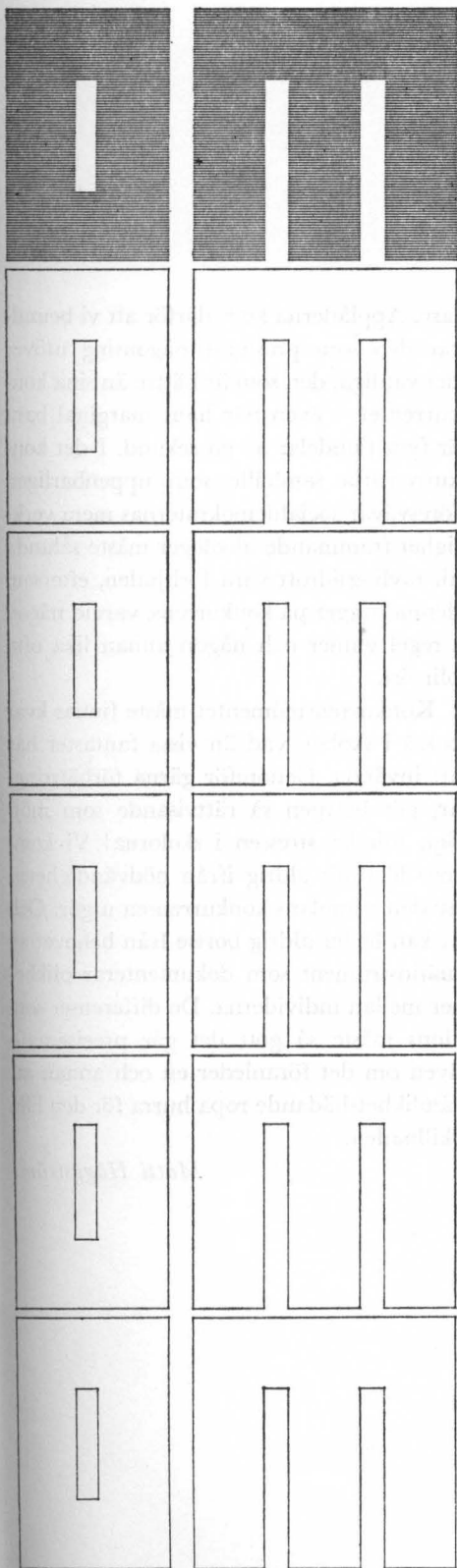
betyg och konkurrens

Skolbetygen har sedan länge varit ett aktuellt ämne i den utbildningspolitiska debatten. Otvivelaktigt förefaller kritiken mot det nuvarande betygssystemet i en del avseenden berättigad. Betygen utgör ett bristfälligt och ofullkomligt urvalsinstrument vid intagning till högre studier. Det relativa betygssystemet verkar i varje fall på sina håll hämmande på en rättvis betygsättning. Också den stress som betygen förorsakar hos vissa elever är ett skäl som talar för att betygssystemet bör reformeras.

Kritiken mot betygen i skolan har emellertid också haft en annan principiell utformning, främst inspirerad från socialdemokratiskt håll. Den går ut på att skolans konkurrensmentalitet måste ersättas av en anda byggd på samarbete och samverkan. Betygen påstås förhindra en sådan utveckling. Det är denna kritik som det finns anledning att granska närmare.

Till en början behöver konkurrens givetvis inte utesluta att eleverna även lär sig samverka och samarbeta i skolan. Tvärtom torde en kombination av dessa moment vara såväl fruktbar som realistisk.

Vidare kan utbildningsväsendet inte avskärmats från tillvaron utanför klassrummen. Var finns det konkurrensfria samhället? Inte inom den svenska blandekonomin. Inte heller i socialistdiktaturer av Sovjetunionens modell. Där är konkurrensmomentet i skolorna avsevärt mera renodlat än här. En rysk representant redogjorde i våras vid en Stockholmskola för hur betygssystemet fungerade i Sovjet. Eleverna uppmuntras att arbeta hårt, de

duktigaste får de bästa chanserna att studera vidare och dessutom högre stipendier. Enligt pressuppgifter följdes detta föredrag av stormande applåder från de närvarandes sida, en reaktion som inte blev sämre av att samma elever före anförandet antagit ett uttalande som fördömde skolbetygen.

Det är också svårt att tänka sig hur ett samhälle eller en institution utan konkurrens skall kunna förenas med demokratis krav. Varför har socialdemokraterna i Sverige kunnat regera under så många år, om inte därför att de i konkurrens med andra partier fått väljarnas förtroende? Och varför blev Ingvar Carlsson och inte exempelvis Stig Alemyr utbildningsminister, om inte därför att den förre vann i konkurrens med den senare. Tom Camilla Odhnoff blev statsråd på åtminstone i princip motsvarande sätt!

Det sportintresserade Sverige jublade när simmaren Gunnar Larsson nyligen satte världsrekord vid Europamästerskapen i Barcelona. Kronometrarna gav honom det högsta betyget i världen på två sträckor i hård konkurrens med medtäv-

lare. Applåderna kom därför att vi beundrar den som presterar någonting utöver det vanliga, den som är bättre än sina konkurrenter – även när hans marginal bara är fyra tiondelar av en sekund. I det konkurrensfria samhälle som uppenbarligen föresvävar socialdemokraternas mera verklighetsfrämmande ideologer måste sålunda all tävlingsidrott vara förbjuden, eftersom denna bygger på konkurrens, varvid någon i regel vinner och någon annan lika ofta blir sist.

Konkurrensmomentet måste finnas kvar också i skolan, vad än vissa fantaster har att invända. Genomför gärna förbättringar, gör betygen så rättvisande som möjligt, minska stressen i skolorna! Vi kommer likafullt aldrig ifrån nödvändigheten av den stimulans konkurrensen utgör. Och vi kan heller aldrig bortse från behovet av mätinstrument som dokumenterar olikheter mellan individerna. De differenser som finns måste så gott det går preciseras – även om det föranleder en och annan att jämlikhetshädande ropa hurra för den lilla skillnaden.

Matti Haggström.